

(e) Evaluate the effectiveness of the G20 and BRICS in fostering global economic stability and addressing pressing global issues such as trade imbalances, climate change and financial crises. Which of these groups has been more successful in implementing meaningful change?

গোলকীয় অর্থনৈতিক হিস্তার বিকাশ আৰু বাণিজ্যিক অসম্পূর্ণন, জলবায়ু পৰিৱৰ্তন আৰু বিত্তীয় সংকট নিৰাময়ৰ ক্ষেত্ৰত গুৰুত্বপূৰ্ণ আৰু বিত্তীয় সংকটটোৱা কৰা। এই দুয়োটোৱা ভিতৰত কোনটো বাস্তুগোটো অৰ্থবহু পৰিৱৰ্তন কৰায়ণৰ ক্ষেত্ৰত অধিক সফল ?

★ ★ ★

2 0 2 5

POLITICAL SCIENCE

Paper : POL0400104

(Understanding International Relations)

Full Marks : 60

Time : 2½ hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions

1. Choose the correct answer :

$1 \times 8 = 8$

শুন্দি উত্তৰটো বাছি উলিওৰা :

(a) Which of the following best describes the core assumption of Realism in International Relations (IR)?

তলত উল্লিখিত কোনটো উভয়ে আন্তঃবাস্তুীয় সম্পর্কত বাস্তুবাদৰ মূল ধাৰণাক ব্যাখ্যা কৰে ?

(i) States act primarily to promote global cooperation and economic interdependence.

বাস্তুই মূলতঃ আন্তঃবাস্তুীয় সহযোগিতা আৰু পাৰম্পৰিক অর্থনৈতিক নিৰ্ভৰশীলতা প্ৰসাৰৰ বাবে কাম কৰে।

(2)

(ii) International institutions are the main actors in world politics.
আন্তর্জাতিক অনুষ্ঠানসমূহ বিশ্বাজনীতির মূল কর্তা।

(iii) States are rational actors that seek power and security in an anarchic international system.
বাণ্টসমূহ যুক্তিবাদী কর্তা যিয়ে নেৰাজ্যিক আন্তঃবাণ্টীয় ব্যৱহার নিজেৰ ক্ষমতা আৰু সুৰক্ষা সুনিশ্চিত কৰিব বিচাৰে।

(iv) Non-state actors are more influential than States in global affairs.
গোলকীয় পৰিষটনাত অ-বাণ্টীয় কর্তাসমূহ বাণ্টবিলাকতকৈ অধিক প্ৰভাৱশালী।

(b) According to Liberalism in IR theory, what is a key factor in promoting peace among nations?
আন্তঃবাণ্টীয় সম্পর্কৰ উদাৰতাবাদী তত্ত্বৰ মতে বাণ্টবিলাকৰ মাজত শান্তি প্ৰসাৱ কৰাৰ মূল উপায় কি?

(i) Balance of power
ক্ষমতাৰ ভাৰসাম্য

(ii) Economic and institutional inter-dependence
অৰ্থনৈতিক আৰু প্ৰতিষ্ঠানিক পাৰম্পৰিক নিৰ্ভৰশীলতা

(iii) Military superiority
সামৰিক শ্ৰেষ্ঠতা

(iv) National sovereignty
বাণ্টীয় সাৰ্বভৌমত্ব

(3)

(c) According to Marxist theory in IR, global inequality is primarily a result of
আন্তঃবাণ্টীয় সম্পর্কৰ মাৰ্ক্সবাদী তত্ত্বতে গোলকীয় বৈষম্য মূলতঃ নিম্নোক্ত কোনটো কাৰকৰ ফলশ্ৰুতি ?

(i) military conflicts between powerful States
শক্তিশালী বাণ্টসমূহৰ মাজৰ সামৰিক সংঘৰ্ষ

(ii) the anarchic nature of the international system
আন্তঃবাণ্টীয় ব্যৱহাৰ নেৰাজ্যিক প্ৰকৃতি

(iii) the capitalist mode of production and exploitation of the Global South
পুঁজিবাদী উৎপাদন ব্যৱহাৰ আৰু গোলকীয় দক্ষিণৰ শোষণ

(iv) ineffective diplomacy and international law
অকাৰ্যক্ষম কূটনীতি আৰু আন্তৰ্জাতিক আইন

(d) Which of the following is an example of a feminist critique in IR?
তলত উল্লিখিত কোনটো আন্তঃবাণ্টীয় সম্পর্কৰ নাৰীবাদী সমালোচনাৰ এটা উদাহৰণ হয় ?

(i) The focus on economic structures over political ideology
বাজনৈতিক মতবাদতকৈ অৰ্থনৈতিক গাঁথনিৰ ওপৰত অধিক গুৰুত্ব

(4)

(ii) The marginalization of women's voices in conflict and peacebuilding
সংঘর্ষ আৰু শান্তি প্ৰতিষ্ঠাৰ সময়ত নথীসকলৰ
মতামতৰ প্ৰতি অৱহেলা

(iii) The inefficiency of international institutions
আন্তঃবৰ্ষৰ্তীয় অনুষ্ঠানসমূহৰ অকাৰ্যক্ষমতা

(iv) The overemphasis on global trade relations
গোলকীয় বাণিজ্যিক সম্পর্কৰ ওপৰত অধিক গুৰুত্ব

(e) Which of the following policies introduced by Mikhail Gorbachev contributed to the end of the Cold War?
মিখাইল গৰ্বাচেভে প্ৰৱৰ্তন কৰা লিম্বোক্ত কোনটো নীতিয়ে
শীতল যুদ্ধৰ অৱসানৰ ক্ষেত্ৰত অবিহণ ঘোগাইছিল ?

(i) Truman Doctrine
ট্ৰুম্যান ডক্ট্ৰিন

(ii) Marshall Plan
মাৰ্শল প্লেন

(iii) Glasnost and Perestroika
গ্লাছনষ্ট আৰু পেৰেষ্ট্ৰোকা

(iv) Iron Curtain
আইৰণ কাৰ্টেইন

(5)

(f) What is the primary purpose of the International Monetary Fund (IMF)?
আন্তঃবাণিয় মুদ্রানিধি (IMF)ৰ মূল উদ্দেশ্য কি ?

(i) To fund large-scale infrastructure projects in developing countries
উন্নয়নশীল বাণ্ট্ৰ বৃহৎ আন্তঃগাঁথনিমূলক প্ৰকল্পলৈ
অনুদান আগবঢ়োৱা

(ii) To promote free trade by reducing tariffs and trade barriers
বাণিজ্যিক শুল্ক আৰু প্ৰতিবন্ধকতা হ্ৰাস কৰি মুক্ত
বাণিজ্যৰ প্ৰসাৰ কৰা

(iii) To provide short-term financial assistance to countries facing balance of payments problems
দেশসমূহক পৰিশোধৰ ভাৰসাম্য সমস্যাৰ সমাধানৰ
বাবে হ্ৰস্মযদি অৰ্থনৈতিক সাহায্য প্ৰদান কৰা

(iv) To enforce international environmental standards
আন্তৰ্জাতিক পাৰিবেশিক মানদণ্ড বলৱৎ কৰা

(g) Which International Agreement is best known for addressing climate change through legally binding commitments to reduce greenhouse gas emissions?
আইনগতভাৱে বাধ্যতামূলক দায়বদ্ধতাৰ দ্বাৰা সেউজগৃহ
গেছ নিৰ্গমন হ্ৰাস কৰি জলবায়ু পৰিবৰ্তনৰ সমস্যা
সমাধান কৰাৰ ক্ষেত্ৰত নিম্ভোক্ত কোনখন আন্তৰ্জাতিক
চুক্তি আটাইতকৈ বেছি জনাজাত ?

(i) Paris Agreement (2015)
পেৰিষ চুক্তি (২০১৫)

(6)

(ii) Montreal Protocol (1987)
মণ্ট্রিল প্রট'কল (১৯৮৭)

(iii) Kyoto Protocol (1997)
কিয়োট' প্রট'কল (১৯৯৭)

(iv) Stockholm Declaration (1972)
স্টকহ'ম ঘোষণাপত্র (১৯৭২)

(h) Which IR theory tends to view international terrorism as a threat to State sovereignty and national security, justifying strong military responses?
নিম্নোক্ত কোনটো আন্তঃবাণিয় সম্পর্কের তত্ত্বই আন্তঃবাণিয় সন্ত্রাসবাদক বাণিয় সার্বভৌমত্ব আৰু জাতীয় নিরাপত্তাৰ প্রতি ভাবুকি হিচাপে গণ্য কৰি তাৰ সামৰিক প্রত্যুত্তৰক ন্যায্যতা প্রদান কৰে ?

(i) Liberalism
উদারতাবাদ

(ii) Constructivism
সংগঠনবাদ

(iii) Realism
বাস্তৱবাদ

(iv) Marxism
মার্ক্সবাদ

(7)

2. Answer any six of the following questions :

$2 \times 6 = 12$

নিম্নোক্ত প্রশ্নসমূহৰ যি কোনো ছয়টাৰ উত্তৰ লিখা :

(a) Write two functions of the World Bank.
বিশ্ববেংকৰ দুটা কাৰ্যৰ বিষয়ে লিখা ।

(b) Name two books written by Hans Morgenthau.
হেন্স মৰ্গেনথ'য়ে প্ৰণয়ন কৰা দুখন গ্ৰন্থৰ নাম লিখা ।

(c) Mention two factors that led to the Second World War.
দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধ সূচনা কৰা দুটা কাৰক উল্লেখ কৰা ।

(d) What is the full form of START and SALT?
START আৰু SALT ব সম্পূৰ্ণ কপটো কি ?

(e) Mention two features of the Rio Earth Summit.
বিঅ' ধৰিত্ৰি সন্মিলনৰ দুটা বৈশিষ্ট্য উল্লেখ কৰা ।

(f) Write two causes of 'Cuban Missile Crisis'.
'কিউবান মিছাইল সংকট'ৰ দুটা কাৰণ উল্লেখ কৰা ।

(g) Mention any two theorists who have contributed to the feminist approach to understanding of International Relations.
আন্তঃবাণীয় সম্পর্কের নারীবাদী দৃষ্টিভঙ্গীর বিকাশে ক্ষেত্রে অবিহণা আগবঢ়েরা যি কোনো দুজন তাত্ত্বিকৰ নাম উল্লেখ করা।

(h) Mention any two factors leading to the First World War.
প্রথম বিশ্বযুদ্ধ সূচনা করা যি কোনো দুটা কারণ উল্লেখ করা।

(i) Identify any two causes of the Cold War.
শীতল যুদ্ধের যি কোনো দুটা কারণ চিহ্নিত করা।

(j) Discuss two features of Neo-liberalism.
নব্য-উদারতাবাদী দৃষ্টিভঙ্গীর দুটা বৈশিষ্ট্য আলোচনা করা।

3. Answer any four of the following questions :
 $5 \times 4 = 20$

নিম্নোক্ত প্রশ্নসমূহ যি কোনো চারিটাৰ উত্তৰ লিখা :

(a) What are the main assumptions of Realism in International Relations?
আন্তঃবাণীয় সম্পর্কের বাস্তুবাদী তত্ত্বের মূল অভিধারণাসমূহ কি কি ?

(b) How does Liberalism view the role of international institutions in global politics?
উদারতাবাদী দৃষ্টিভঙ্গীয়ে গোলকীয় বাজনীতিত আন্তর্জাতিক অনুষ্ঠানসমূহের ভূমিকাক কিদবে ব্যাখ্যা করে ?

(c) Discuss the importance of NAM during the Cold War.
শীতল যুদ্ধের সময়ত গোষ্ঠী নিরপেক্ষ আন্দোলনের গুরুত্ব বিষয়ে আলোচনা কৰা।

(d) What are the primary functions of the International Monetary Fund (IMF)?
আন্তঃবাণীয় মুদ্রানির্ধ (IMF)ৰ মূল কার্যসমূহ কি কি ?

(e) Discuss how human security is different from traditional national security.
মানবীয় সুরক্ষার ধাৰণাটো পৰম্পৰাগত জাতীয় সুৰক্ষাৰ ধাৰণাব পৰা কিদবে পৃথক ?

(f) What is the primary purpose of the G20?
G20 ৰ মুখ্য উদ্দেশ্য কি ?

(g) What role do international organizations, like the UNHCR, play in managing migration?
প্রৱাসী ব্যবস্থাৰ ক্ষেত্রে UNHCR আদিৰ দৰে আন্তর্জাতিক অনুষ্ঠানসমূহে কি ধৰণৰ ভূমিকা পালন কৰে ?

(h) What is the difference between domestic terrorism and international terrorism?
আভাস্তুৰীণ সন্ত্রাসবাদ আৰু আন্তঃবাণীয় সন্ত্রাসবাদৰ মাজৰ পাৰ্থক্য কি ?

4. Answer any *two* of the following questions : $10 \times 2 = 20$

নিম্নোক্ত প্রশ্নসমূহৰ যি কোনো দুটোৰ উত্তৰ লিখা :

(a) Compare and contrast Realism and Liberalism in International Relations. Discuss their key assumptions about human nature, the international system and the role of States and international institutions in shaping global politics.

আন্তঃবাণিয় সম্পর্কৰ বাস্তৱবাদ আৰু উদ্বৃত্তবাদৰ মাজত তুলনা আৰু পাৰ্থক্য বিচাৰ কৰা। এই দুই পৰম্পৰাটোৱাৰ প্ৰকৃতি, আন্তঃবাণিয় ব্যৱস্থা আৰু বাণ্টৰ লগতে আন্তঃবাণিয় অনুষ্ঠানসমূহে গোলকীয় বাজনীতিৰ গতি নিৰ্ধাৰণত পালন কৰা ভূমিকা সম্বন্ধে পোষণ কৰা মূল অভিধাৰণাসমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।

(b) Discuss the Marxist approach to International Relations. How does this theory explain global inequality and the dynamics of power between the Global North and Global South? Critically evaluate its relevance in the post-Cold War world.

আন্তঃবাণিয় সম্পর্কৰ প্ৰতি মাৰ্ক্সবাদী দৃষ্টিভঙ্গীৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা। এই দৃষ্টিভঙ্গীয়ে কি ধৰণেৰে গোলকীয় অসমতা আৰু গোলকীয় উত্তৰ আৰু গোলকীয় দক্ষিণৰ ক্ষমতাৰ গতি-প্ৰকৃতি ব্যাখ্যা কৰে? এই দৃষ্টিভঙ্গীৰ শীতল যুদ্ধোত্তৰ বিশ্বত প্ৰাসংগিকতা সম্পর্কে সমালোচনামূলক মূল্যায়ন আগবঢ়োৱা।

(c) How does feminist approach in International Relations challenge traditional theories? Discuss the ways in which feminist scholars address issues such as gender, power and representation in global politics, and the implications for policy and diplomacy.

আন্তঃবাণিয় সম্পর্কৰ প্ৰতি নাৰীবাদী দৃষ্টিভঙ্গীয়ে কি ধৰণেৰে পৰম্পৰাগত তত্ত্বসমূহক প্ৰত্যাহান জনায়? নাৰীবাদী চিন্তাবিদসকলে কি ধৰণেৰে লিংগ, ক্ষমতা আৰু আন্তঃবাণিয় বাজনীতিত প্ৰতিনিধিত্ব আদি বিষয়ৰ লগতে তাৰ নীতি আৰু কৃত্তীতিৰ ক্ষেত্ৰত থকা প্ৰভাৱৰ সম্বন্ধে আলোচনা কৰে?

(d) Analyze the impact of globalization on regional economic integration. How have organizations like the European Union (EU) and the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN) contributed to both regional cooperation and competition in the global economy?

ক্ষেত্ৰীয় অৰ্থনৈতিক একত্ৰীকৰণৰ ক্ষেত্ৰত বিশ্বায়নৰ ভূমিকা বিশ্লেষণ কৰা। ইউৰোপিয়ান ইউনিয়ন (EU) আৰু এছ'চিয়েছন অৱ ছাউথাইষ্ট এছিয়ান নেছনছ (ASEAN)ৰ দৰে সংহাসমূহে কি ধৰণেৰে ক্ষেত্ৰীয় সহযোগিতা আৰু গোলকীয় অৰ্থনৈতিক প্ৰতিযোগিতাৰ ক্ষেত্ৰত অৱদান আগবঢ়ায়?